

Järjestötyöpaja VI, Diak 11.10.2017

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tiedontuotannon hyvät käytännöt

Järjestötyöpaja kokosi yhteen järjestöjen työntekijöitä, vapaaehtoisia, vertaisia ja kokemus-asiiantuntijoita keskustelemaan tutkimuksesta ja sen hyödyntämisestä järjestöjen työn kehittämisessä. Hankekoordinaattori *Jouni Tourunen* (A-klinikkasäätiö) avasi järjestötyöpajan kertomalla päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelman kolmen eri tutkimuksen olevan tällä hetkellä tiedonkeräämisvaiheessa. Järjestötyöpajan teemoihin hän johdatteli kuvaamalla A-klinikkasäätiön tutkimuslupa- ja tutkimusten eettisen ennakkoarvioinnin käytäntöjä.

Tutkimusta kentällä ja A-Killoissa

Eлина Virokannas (Helsingin yliopisto) alusti teemasta ”*Institutionaalista etnografiaa palvelujärjestelmästä yhdessä huumeita käyttävien naisten kanssa*”. Hän tarkasteli esityksessään tutkimusprosessia, jossa jäsennettiin huumeita käyttävien naisten kokemuksia ja haavoittuvia elämäntilanteita muuttuvassa palvelujärjestelmässä. Kuulijat olivat kiinnostuneita sekä tutkimusmenetelmistä että palvelujen käyttökokemuksista koskevista tutkimustuloksista. Naisten kokemus voi usein olla: ”meille ei haluta antaa palveluja”. Tärkeimmät kokemukset löytyivät usein yksittäisten työntekijöiden positiivisista kohtaamista. Tutkimuksen perusteella voidaan myös kysyä, kenen velvollisuus olisi katkaista palvelukokemusten negatiivinen kierre. (ks. Janus 2/2017: <https://journal.fi/janus/issue/view/4557>; myös Yhteiskuntapolitiikka 3/2017)

Noora Nieminen (A-Kiltujen Liitto ry) totesi puheenvuorossaan, että MIPA-kyselyt ovat olleet toistaiseksi laajinta kiltatoiminnan tutkimusta, jota on hyödynnetty myös järjestön uuden strategian valmistelussa. Tutkittu tieto vahvistaa jäsenten edunvalvonnan ja vaikuttamistoiminnan mahdollisuuksia. Luottamuksen rakentaminen ja tutkimustuloksista keskusteleminen kiltalaisten kanssa on tärkeää. Noora myös muistutti, että tutkimusta ei tule tehdä vain rahoituksen varmistamiseksi tai vaikutusten osoittamiseksi, vaan myös oman toiminnan kriittistä tarkastelua varten.

Pienryhmien porinaa

Pienryhmissä keskusteltiin kolmesta teemasta: järjestöjen tiedonkeruun ja tutkimuksen käytännöistä, järjestöjen toimintaan osallistuvien ja erityisesti kokemusasiiantuntijoiden roolista tutkimuksessa sekä järjestöjen oppilaitosyhteistyöstä. Pienryhmistä poimittua:

-Järjestöissä ja yhdistyksissä ei juurikaan ole resurssia tutkimustoimintaan. Tutkimus on mahdollistunut joko hankkeiden kautta tai opiskelijoiden opinnäytteinä. MIPA-tutkimus on tuottanut tähän merkittävän ja toiminnassa hyödynnettävän lisän.

- Yksittäisen tutkijan mahdollisuus vaikuttaa on rajallinen. Tutkimustiedon pohjalta vaikuttaminen vaatii yhteistyötä, jossa voisi olla järjestöjen tehtävä ja vahvuus. Järjestöt voisivat olla tutkijalle hyödyllisiä kumppaneita viedä tietoa käytäntöön.
- Kokemusasiantuntijoiden rooli tutkimuksessa voi olla tärkeä niin aineiston keruun suunnittelussa (esim. lomakkeiden ja kysymyspatteristojen testaamisessa ja muokkaamisessa), kentälle johdattamisessa kuin tulosten jalkauttamisessa niille, joilta vastauksia on pyydetty. Roolit, tehtävät ja vastuut tutkimuksessa tulee määritellä mahdollisimman tarkasti.
- Oppilaitosyhteistyötä tulisi katsoa avoimin silmin ja etsiä uusia yhteistyömahdollisuuksia myös muiden kuin sote-aloja edustavien oppilaitosten kanssa.
- Järjestöissä voitaisiin rakentaa vahvemmin systemaattisia kumuloituvan tiedon polkuja, joissa yksi opinnäytetyön tekijä aloittaa jostain aiheesta ja seuraavat jatkavat.

Paneelissa pohdittiin tutkimuksen rajoja ja etiikkaa

Järjestötyöpaja päättyi Jouni Tourusen luotsaamaan paneelikeskusteluun. Paneelissa olivat mukana *Elina Virokangas* sekä *Jouko Karjalainen* (THL) ja *Sanna-Kaisa Spoof* (TENK). Keskustelussa viitattiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimiin hyviin tieteellisiin käytäntöihin (<http://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto>) ja vuosittaisiin Etiikan päiviin (<http://www.etiikanpaiva.fi/>). Paneelissa todettiin, että on mahdotonta määritellä tarkkarajaisesti tutkimuksen ja esimerkiksi selvityksen ja kartoituksen eroja. Tutkimuksen tulee kuitenkin vastata johonkin perusteltuun kysymyksiin tieteellisen tutkimuksen menetelmin ja eettisiä periaatteita noudattaen. Paneelissa todettiin ”arviointitiedon” muuttuneen luonteeltaan suoremaksi, esimerkkinä mainittiin ulkoinen arviointi toimeentulon siirrosta Kelaan (<http://www.kela.fi/documents/10180/0/kelan+toimeentulon+siirron+ulkoinen+arviointi/62aa22b6-3e4f-4d26-abe8-61c495cff07a>). Panelistit kannustivat järjestöjä pohtimaan, millaista tietoa tutkimuksella tavoitellaan (totuustieto, ymmärrystieto jne.) ja millaisella tutkimuksella näihin tavoitteisiin päästään. Panelistit muistuttivat, että on tärkeää varmistaa moniäänisyys myös kokemustiedossa. Tutkijan ja kokemusasiantuntijan yhteistyö nähtiin hyvänä mahdollisuutena hyödyntää molempien osaamista. Yhteisessä keskustelussa ehdotettiin päihde- ja mielenterveysjärjestöille yhteistä tutkimuseettistä toimikuntaa.

Parhaat kiitokset osallistujille, alustajille ja panelisteille. Seuraava järjestötyöpaja pidetään keväällä 2018 ja siinä käsitellään meneillään olevien kolmen MIPA-tutkimushankkeen ensimmäisiä tuloksia.

www.a-klinikka.fi/mipa